



Commentarii Tres in Universam Aristotelis Philosophiam

Commentarius Tertius In Libros De Coelo; De Generatione Et Corruptione;
De Anima; Et Metaphysicam Aristotelis

Crespin, François

Brvxellæ, 1652

Dubium I. Quid rarum & densum, & quotuplex Rarefactio & Condensatio.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95375](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95375)

dus caloris, positi in centum subjectis penetratis, non sunt calor intensus ut centum; haberent tamen effectum eundem, cum calore intenso ut centum; quia activitas augetur ratione intimæ præsentia & coexistentia agentium, quæ tunc eadem esset inter illos gradus, ac si essent in eodem subjecto, ut patet: sed provenit ab intensa virtualiter, id est, habente virtutem intensam, sive eandem inter suos gradus intimam præsentiam & coexistentiam, ut patet in speciebus Eucharisticis, quæ sunt sine subjecto (nam quantitatem ibi non agnoscimus) habent tamen aliæ aliis maiorem activitatem.

LVI. Obijcies 2^o, si gradus sint homogenei non poterit salvari contrarietas qualitatium; sed hoc est absurdum, ergo, &c. Probatur major, in sententia opposita illa contrarietas salvatur in expulsiōe & oppositione octavi gradus unius cum primo alterius, septimi cum secundo alterius, & sic deinceps: sed in hac sententiā, cum gradus sint omnino similes, nullus est propriè octavus, primus, septimus, secundus, &c. nec est ratio, cur hic potius, quàm ille expellatur, ergo, &c.

LVII. Respondeo negando maiorem; ad ejus probationem, nego minorem pro prima parte; nam ille, qui ex una parte octavo loco producit, est octavus; & ille, qui ex alia parte primo producit, dicitur primus: Ad minorem verò pro secunda parte, Respondeo rationem esse, cur potius expellatur octavus, quàm primus, quia est terminus capacitatis subjecti, quò verò gradus intensiōis magis accedunt ad terminum capacitatis subjecti, minùs fortiter in subjecto radicantur & subjacentur; quia semper magis & magis accedunt ad incapacitatem similium graduum recipiendorum, cum (ut omnes supponunt) non possit, nisi octo gradus ejusdem qualitatis recipere; unde fit, quòd magis accedentes ad octavum, priùs; magis recedentes, posterius, expellantur; & sint tamen ejusdem rationis; quia id non exigunt, sed provenit ex natura subjecti: & hæc est clarissima & bona ad hoc argumentum solutio, pro qua omnes, quos scio nostræ sententiæ Authores ad Deum recurrunt, ut determinatorem gradus præ cæteris expellendi; verùm mihi semper visum est absurdum, & parum Philosophicum in naturalibus ad Deum recurrere; maluissimèque contrariam

sententiam amplecti, quàm id facere.

LVIII. Obijcies 3^o, si gradus sint homogenei, simile poterit agere in simile, imò remissius poterit intendere intensius, sed hoc dici non potest, ergo, &c. Probatur major, quia si gradus sint omnino similes, tam perfectus erit primus, quàm secundus, adeoque poterit primus secundum, secundus tertium producere, postea quartum, postea quintum & sic consequenter, ergo, &c.

LIX. Respondeo primò ad hoc argumentum, quòd est fortissimum oppositæ sententiæ, illud esse ab adversariis solvendum, quòd ideo in ipsos retorqueo: si gradus sint heterogenei simile poterit agere in simile; imò remissius poterit intendere intensius; sed hoc dici non potest, ergo, &c. Probatur major; quia si gradus sint heterogenei, octavus erit perfectior septimo; adeoque poterit octavus alterum septimum producere, septimus alterum sextum, &c. imò duo septimi tertium septimum, duo sexti tertium sextum, &c. quidni tres septimi quattuor septimum, & sic consequenter? quomodo duo possunt unum ejusdem rationis secum, ergo, &c.

IX. Respondebis negando maiorem, ad ejus probationem negabis, quòd octavus secundum septimum produceret & sic de aliis; & pro ratione dabis, quòd frustra illum produceret, cum in eodem subjecto sufficiat unus septimus, & sic de aliis. Verùm similiter

LXI. Respondeo secundò negando maiorem, ad ejus probationem nego quòd primus secundum produceret, quia inde sequeretur primum gradum caloris posse se intendere usque ad octo gradus contra experientiam; quæ intensio, contra experientiam non minùs naturaliter vitari debet quàm frustranea contra te allata graduum septimorum, sextorum, &c. productio: si autem petas rationem à priori hujus experientia, tibi similiter incumbit eam dare; & quam dabis, nobis inserviet; constat tamen non omnis experientia posse dari rationem à priori. Ex præmissis igitur liquet non minùs in nostra sententia reddi rationem, cur simile non agat in simile, quàm in sententia adversariorum; ac proinde, quidquid Pater Comptonus, nos non magis debemus Axio-ma hoc simile non agit in simile negare, ne quid ultra faceret negotii, quàm ipsi.

DISPUTATIO NONA.

De Rarefactione & Condensatione.

D V B I V M I.

Quid rarum & densum, & quotuplex rarefactio & Condensatio.

RESOLUTIO I.

IXII. **D**ico 1^o, rarum est quod sub magnis dimensionibus parum habet materia, ut lac bulliens: densum è contra quod sub parvis dimensionibus multum ha-

bet materia, ut aqua congelata, ita Aristoteles 4^o Physic. cap. 9^o.

LXIII. Per dimensiones hic intellige species omnes quantitatis continuæ, scilicet, longitudinem, latitudinem & profunditatem: actio autem quæ corpus fit rarum, dicitur rarefactio & id ratione cujus exigit rarefactionem, raritas; actio verò quæ corpus fit densum dicitur condensatio, & id ratione cujus exigit condensationem, densitas.

RESOLUTIO IV.

LXVIII. Dico 2^o, rarefactio & condensatio est duplex, una latè & improprie dicta, altera stricte & proprie dicta.

LXIX. Rarefactio improprie dicta, est, quâ corpus majorem locum occupat per recessum partium ab invicem & intromissionem corporum extraneorum inter illas, ut aeris, aquæ, &c. talis est rarefactio, quâ panis majorem locum occupat, dum partes illius visceramenti à se invicem recedunt, & inter illas intromittitur aer; item quâ spongia majorem locum occupat, dum partes illius post compressionem vi naturali spongiæ à se invicem recedunt, & inter illas intromittitur aqua, velaer.

LXX. Rarefactio proprie dicta, est, quâ corpus majorem locum occupat sine recessu partium ab invicem ob expulsionem corporum extraneorum inter illas; de quâ Dub. seq.

LXXI. Condensatio improprie dicta est quâ corpus minorem locum occupat per accessionem partium ad invicem & expulsionem corporum extraneorum inter illas; talis est condensatio, quâ uva passa bullita minorem locum occupat, dum partes illius vi compressionis & expulsæ aque ad se invicem accedunt, idem est dum spongia plena aquâ vel aere comprimitur.

LXXII. Condensatio proprie dicta est, dum corpus minorem locum occupat per accessionem partium ad invicem sine expulsionem corporum extraneorum inter illas; de qua etiam Dub. seq.

LXXIII. Adde me uvam ex his rarefactionibus & condensationibus proprie dictam vocasse, aliam improprie dictam; quia secundum definitiones rari & densi ex Aristotele communiter receptas, rarum proprie dictum debet esse illud, quod sub magnis dimensionibus propriis, parum habet materie, & consequenter rarefactio proprie dicta debet esse actio, quâ corpus secundum proprias partes & dimensiones majorem locum occupat; densum vero proprie dictum, quod sub parvis dimensionibus propriis multum habet materie, & consequenter condensatio proprie dicta, actio, quâ corpus secundum proprias partes & dimensiones minorem locum occupat: in rarefactione vero improprie dicta, non magis corpus secundum proprias partes & dimensiones majorem locum occupat, quàm occuparet corpus hominis, si ejus caput Gandavi, pectus Brugis, & pedes Ostendæ ponerentur; quia non occuparet majorem locum, nisi ratione aliorum corporum interjacentium inter partes suas, quod etiam in tali dimensione corporis hominis haberetur: quod enim in spongia post compressionem, in uva passa bullita, &c. non agnoscant Philosophi veram rarefactionem, ideo est; quia fit per intromissionem corporum extraneorum; siue sensibilem, siue insensibilem, parum refert; quia tam hæc, quàm illa impediunt quò minus corpus secundum proprias partes & dimensiones majorem locum occupet; idem dic proportionaliter de condensatione.

DVBIVM II.

Quomodo fiat rarefactio & condensatio proprie dicta.

LXXIV. Ante Resolutionem Suppono 1^o, dari rarefactionem

& condensationem proprie dictam varias experientias convincere, ut olei, aquæ, lactis bullientis, &c. nam hæc igni applicata & calefacta proprie rarefunt; ab igne & calore remota proprie condensantur; item castanæ & ova proprie rarefunt, dum igni apposita magno impetu rumpuntur, eò quòd aer intrinsecus existens calore rarefactus non valeat tantillo loco comprehendi; sed de modo, quò fiat rarefactio & condensatio proprie dicta, uti est dicta difficillimum, ita & sunt Philosophorum sententiæ diversissimæ.

LXXV. Suppono 2^o rarefactionem completam corporis rari varios motus includere: ut primò productionem caloris & aliorum prius in corpore raro non existentium, & ad rarefactionem ejus requisitorum; secundò, & maximè, ubicationum novarum corporis rari productiones; quia sine illis intelligi non potest corpus rarum occupare majorem locum, quàm ante: loquere eodem modo proportionaliter de condensatione completâ corporis densi. His suppositis, sit

RESOLUTIO I.

Rejicitur 1^a sententia minus probabilis, De-mocriti apud Aristotelem 4. Physic. cap. 9^o.

LXXVI. Dico 1^o, rarefactio non fit recessu partium ab invicem & admissione vacui inter illas discontinuatas; condensatio vero accessu partium ad invicem, & repletionem vacui inter illas.

LXXVII. Probatur 1^o, quia vacuum (ut constat ex dictis in lib. Physic.) naturaliter est impossibile, ergo, &c.

LXXVIII. Probatur 2^o, nam terra in aquam conversâ decuplo plus spatii occupat, quàm prius: in aërem verò, centuplo, ut Aristoteles & varii Philosophi volunt, ergo factâ conversione unius pedis terræ in aquam essent novem pedes vacui inter partes materiæ; quia hæc eadem utriusque; item unius in aërem, nonaginta novem; quod si verum esset, interdum experiremur: deinde experientiâ constat decem pedes aëris posse ad unum pedem condensari & proportionaliter centum ad decem, ergo decem pedes aëris habent novem pedes vacui, & centum nonaginta; quod similiter, si verum esset, experiremur, & procul dubio impediret cœlestium corporum influentias; præsertim si attendas illas debere immitti lineâ rectâ, & non per gyros, quibus circumdantur vacuitates; quia sol immittit lumen lineâ rectâ, ut patet, ergo, &c.

LXXIX. Probatur 3^o, si condensatio fieret per repletionem vacui, corpora deberent multò facilius condensari, quàm rarefieri; sed contrarium experimur in pluribus corporibus, ut v. g. pulvere tormentario, qui per accensionem in instanti summè rarefit, & non apparet quando condensatur: probatur major, quia natura, ut experientia docet, tendit ad plenum, & suarum partium unionem, fugitque vacuum, & suarum partium discontinuationem; tamquam suæ conservationis hostes.

LXXX. Confirmatur, quia illa, ut summum, potest esse improprie dicta rarefactio & condensatio, ut manifestè sequitur ex dictis Dub. 1^o. & revera, corpus quod rarefit aut condensatur, ratione vacuitatum